

УДК 656.13

Доманцевич Н. І.

nina.domantzevich@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-6157-7079
ResearcherID: F-3069-2019

д.т.н., проф., професор кафедри товарознавства,
митної справи та управління якістю,
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Шестопал Г. С.

shestopal_galina@ukr.net, ORCID ID: 0000-0003-1023-7805
ResearcherID: F-6836-2019

к.с.-г.н., доц., завідувач кафедри товарознавства,
митної справи та управління якістю,
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Кизик П. І.

pavlo.kuzyk@gmail.com
магістрант,

Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПЕРТИЗИ ВАНТАЖІВ ПРИ МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕВЕЗЕННЯХ АВТОТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ

Анотація. У статті проаналізовано принципи організації міжнародних перевезень вантажів автомобільним транспортом та експертну складову у забезпеченні збереження цілісності та вихідної якості вантажів, що представляє науковий інтерес. Метою роботи було вивчення особливостей проведення експертизи вантажів при міжнародних перевезеннях автомобільним транспортом. Показано ефективність правового регулювання процесів міжнародного перевезення вантажів автомобільним транспортом шляхом запровадження національних та міжнародних документів. Відмічено, що автомобільний транспорт забезпечує значну частину торгівлі товарами між Україною та ЄС і є важливою умовою для функціонування поглибленої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. Визначено важливість прийняття Угоди про вантажні перевезення автомобільним транспортом, яка скасовує необхідність отримання українськими перевізниками відповідних дозволів для здійснення двосторонніх та транзитних перевезень у держави ЄС. Розглянуто правила встановлення вимог до продукції на ринках країн ЄС, базові з яких пов'язані з охороною здоров'я та безпекою користувачів. У ході експертного дослідження рекуператорів проведено їх ідентифікацію за маркуванням та технічними параметрами на відповідність базовим моделям із аналогічною сукупністю показників. Визначено відповідність досліджуваних рекуператорів виробника WANAS вимогам, зазначеним у технічній документації, які визначають безшумну роботу, високу теплову ефективність, низьке споживання енергії. Отримані результати досліджень узагальнюють важливу роль у забезпеченні збереження якості, велике значення мають експертні дослідження, при яких можливо ідентифікувати рекуператори, встановити їх відповідність заявленій серії. Подальші дослідження слід спрямувати на розробку критеріїв, придатних для цілей ідентифікації конкретних видів продукції із розглянутої серії, дослідження вхідних та вихідних характеристик рекуператорів.

Ключові слова: експертиза, міжнародні перевезення, вантажі, автотранспортні засоби.

Domantsevych Nina

nina.domantzevich@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-6157-7079
ResearcherID: F-3069-2019

Doctor of Engineering, Professor, Professor at the Department of Commodity Science,
Customs Affairs and Quality Management,
Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Shestopal Galyna

shestopal_galina@ukr.net, ORCID ID: 0000-0003-1023-7805

ResearcherID: F-6836-2019

*Ph.D., Associate Professor, Head at the Department of Commodity Science,
Customs Affairs and Quality Management,
Lviv University of Trade and Economics, Lviv*

Kyzyk Pavlo

pavlo.kyzyk@gmail.com

Master's Degree Student,

Lviv University of Trade and Economics, Lviv

FEATURES OF EXAMINATION OF CARGO DURING INTERNATIONAL TRANSPORTATION BY ROAD VEHICLES

Abstract. *The article analyzes the principles of the organization of international transportation of cargo by road transport and the expert component in ensuring the preservation of the integrity and original quality of goods, which is of scientific interest. The purpose of the article was to study the peculiarities of cargo expertise during international transportation by road transport. The effectiveness of processes legal regulation of international transportation of goods by road transport through the establishment of national and international documents is shown. It was noted that road transport provides a significant part of trade in goods between Ukraine and EU and is an important precondition for the operation of the deepened free trade zone between Ukraine and EU. The importance of the acceptance of the Agreement on Cargo Transportation by Road Transport, which abolishes the need for Ukrainian carriers to obtain appropriate permits for reversible and transit transportation to EU countries, has been determined. The rules for establishing requirements for products in the EU markets are considered, the basic ones of which are related to health care end user safety. The identification by marking and technical parameters for compliance with basic models which have a similar set of indicators was carried out during the course of the expert investigation of recuperators. The compliance of the examined recuperators of the manufacturer to WANAS requirements, specified in the technical documentation, which determine silent operation, high thermal efficiency, and low energy consumption, was determined. The obtained research results generalize an important role in ensuring the preservation of quality have expert studies, during which it is possible to identify recuperators, to determine their compliance with the declared series. Further research should be focused on the development of criteria suitable for the purposes of identification of specific types of products from the considered series, researches of input and output characteristics of recuperators.*

Key words: expertise, international transportation, cargo, road vehicles.

JEL Classification: L91

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2022-34-04>

Постановка проблеми. Для українських підприємств при здійсненні експортної та імпорتنної діяльності важливим є проведення міжнародних перевезень вантажів. З метою ефективної організації співпраці з іноземними партнерами та забезпечення власної роботи поставки товарів повинні проводитися швидко та безпечно.

В умовах воєнного стану здійснення комерційних перевезень вантажів часто ускладнено як у національному, так і в міжнародному сполученні. При цьому для організації перевезень вантажів значно зросла вагомість використання автомобільного транспорту, що більш гостро поставило питання усунення бар'єрів та лібералізації процесу міжнародних перевезень вантажів.

Слід зазначити, що використання автомобільного транспорту для міжнародних перевезень вантажів дозволяє отримати ряд переваг, а саме: планування перевезень у будь-який час доби і в будь-якому напрямку – зручність, оскільки можливо доставити вантаж від дверей до дверей; простота розвантаження, тому що автомобіль дуже зручний у розвантаженні; практичність – автомобіль може заїхати безпосередньо у складські приміщення; можливість проведення збірних та попутних перевезень; можливість змінити маршрут у разі потреби; постійний зв'язок із водієм з метою контролю вантажу у дорозі.

Однак, незважаючи всі на позитивні сторони міжнародних автомобільних перевезень, є про-

блеми щодо їх забезпечення. Це значні фінансові витрати для організації міжнародних автомобільних перевезень, складне юридичне забезпечення у зв'язку з оформленням документів відповідно до законів і митних правил країн.

Під час здійснення міжнародних автомобільних перевезень транспортують різні типи вантажів, а саме: одяг, взуття, посуд, скло, кераміку, побутову техніку, рослини, насіння, квіти, рідкі та газоподібні речовини, лікарські засоби, устаткування, інструменти для медичної галузі тощо.

На сьогодні в Україні зареєстровано 11309 суб'єктів, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності на ринку міжнародних автомобільних перевезень. До основних напрямків автомобільних вантажних перевезень, що стосуються експорту, необхідно віднести Польщу, Німеччину, Угорщину, Румунію, Італію, Чехію. Найбільше імпортують із Польщі, Німеччини, Нідерландів, Словаччини та Угорщини. Донедавна для організації автомобільних перевезень вантажів комерційного характеру із країн Європейського Союзу необхідно було мати відповідні дозвільні документи [1].

У процесі здійснення міжнародних перевезень вантажів автомобільним транспортом важливе місце має збереження цілісності та вихідної якості вантажів, оскільки під час транспортування замовнику може спостерігатись ряд змін, які приводять до невідповідності вантажу початковим параметрам.

Проведення експертизи дозволяє перевірити якість вантажу відповідно до умов договору купівлі-продажу (контроль маркування, упаковки, перевірка вантажу на предмет пошкодження чи псування), визначити відповідність показників якості вимогам, встановленим нормативними документами.

Це питання є актуальним і потребує його вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним і практичним аспектам експертних досліджень присвячено роботи таких вітчизняних науковців, як Батутіна А. П., Мережко Н. В., Ємченко І. В., Байдакова Л. І., Чурсіна Л. А. [2–6]. Питання проведення митних експертиз, ефективність для митного контролю та оформлення товарів, які переміщуються через митний кордон України, розглядаються у роботах Ємця А. В., Брачука А. О., Мельника О. Г., Хмаренка В. С. [7–9].

Основні аспекти формування, проблеми та перспективи розвитку ринку міжнародних автомобільних перевезень в Україні, його правового забезпечення, а також організації міжнародних перевезень, страхування ризиків у системі міжнародних перевезень розглянуто в роботах Галкіна А. С., Давідіча Ю. А., Костюченка Л. М. та інших [10–11].

Проте дані дослідження не охоплюють коло питань, що стосуються особливостей проведення експертних досліджень при міжнародних перевезеннях автомобільним транспортом окремих груп вантажів, розгляду збереження при цьому їх якості.

Постановка завдання. Метою роботи було вивчення особливостей проведення експертизи вантажів при міжнародних перевезеннях автомобільним транспортом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення правового регулювання процесу перевезення вантажів автомобільним транспортом здійснюється через дію ряду національних та міжнародних документів [12]. До низки Законів України та підзаконних актів, які на національній основі регулюють перевезення вантажів автомобільним транспортом, входять: Закон України “Про автомобільний транспорт” від 05.04.2001 р. № 2344-III (в ред. Закону України 23.02.2006 р. № 3492-IV); Закон України “Про внесення змін до деяких законів України щодо впорядкування міжнародних автомобільних перевезень” від 28.06.2015 р. № 4621-VI; Закон України “Про адміністративні послуги” № 5203-VI від 6 вересня 2012 р.; Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. № 451 “Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними”; Наказ Міністерства транспорту України від 20.08.2004 № 757 “Про впорядкування системи оформлення, видачі, використання та обліку дозволів на міжнародні перевезення пасажирів і вантажів автомобільним транспортом”.

Міжнародна співпраця країн з питань міжнародного автомобільного перевезення регулюється Конвенцією про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів (Женева, 1956 р.) (Україна приєдналася із застереженнями Законом України від 01.08.2006 р. № 57-V); Європейською угодою щодо роботи екіпажів транспортних засобів, які виконують міжнародні автомобільні перевезення (ЄУТР) (Женева, 1970 р.) (Україна приєдналася відповідно до Закону України від 07.09.2005 р. № 2819-IV); Європейською угодою про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (ДОПНВ) (Женева, 1957 р.) (Україна приєдналася Законом України від 02.03.2000 р. № 1511-III); Угодою про вантажні перевезення автомобільним транспортом між Україною та Європейським Союзом від 29 червня 2022 р.; міжурядовими двосторонніми угодами про міжнародні автомобільні перевезення; Пакетом мобільності, прийнятим Європейським Парламентом 8 липня 2020 р.

Оскільки автомобільний транспорт забезпечує значну частину торгівлі товарами між Україною та ЄС, він є важливою умовою для ефективного

функціонування поглибленої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. Співробітництво країн спрямоване на покращення руху пасажирів та вантажів, зростання плинності транспортних потоків між Україною, ЄС і третіми країнами регіону за рахунок усунення адміністративних, технічних, прикордонних та інших перешкод, покращення транспортної мережі та модернізації інфраструктури. У 2020 р. Європейським Парламентом було прийнято Пакет мобільності – набір законодавчих актів ЄС, які встановлюють нові правила здійснення автомобільних вантажних перевезень на території ЄС, що стосуються здійснення транспортної діяльності та доступу до міжнародних ринків, режиму праці та відпочинку водія, дорожнього контролю тощо.

Для українських перевізників, що здійснюють міжнародні перевезення вантажів, країни ЄС є основним ринком, тому розвиток національного законодавства спрямовують у напрямі забезпечення більшої екологічності та безпечності руху автомобільного транспорту.

До 2022 р. для в'їзду, транзитного проїзду територією іноземних держав українські перевізники повинні мати дозвіл на здійснення міжнародних перевезень автомобільним транспортом, що видавався уповноваженими органами. Порядок оформлення, видачі, використання та обліку дозволів на міжнародні перевезення вантажів автомобільним транспортом, а також проведення конкурсу та видачі дозвільних документів Європейської Конференції Міністрів Транспорту (ЄКТМ) проводилися відповідно до наказу Міністерства транспорту України від 20.08.2004 р. № 757.

У 2021 р. відбулася лібералізація взаємного доступу для міжнародних вантажних автомобільних перевезень між Україною та Великобританією, зокрема сторони внесли зміни до двосторонньої Угоди про міжнародні автотранспортні перевезення між Україною та Великобританією і скасували дозвільну систему міжнародних автомобільних перевезень для українських та британських автоперевізників для транспортних засобів категорії “Євро-5” та вище.

29 червня 2022 р. Україна та Європейський Союз підписали Угоду про вантажні перевезення автомобільним транспортом, яка передбачає отримання ряду переваг для українських перевізників (рис. 1) [13].

З підписанням Угоди скасовано необхідність отримання українськими перевізниками відповідних дозволів для здійснення двосторонніх та транзитних перевезень у держави ЄС. Українські перевізники вантажів отримали можливість перетинати кордон із країнами ЄС без додаткових обмежень щодо кількості в'їздів та терміну перебування. Важливість прийняття цього документа полягає також у розширенні можливостей для українського бізнесу на ринках Європейської спільноти, спрощенні логістики транспортних перевезень, збільшенні валютних надходжень в економіку країни. Для українських компаній виявиться простіше працювати на ринку ЄС, оскільки вони отримають можливість оновлення парку автомобілів відповідно до вимог європейських стандартів та запровадження новітнього інформаційного обміну документів.

При здійсненні міжнародних перевезень вантажів автомобільним транспортом повинні бути забезпечені їх якість та безпечність. На ринках

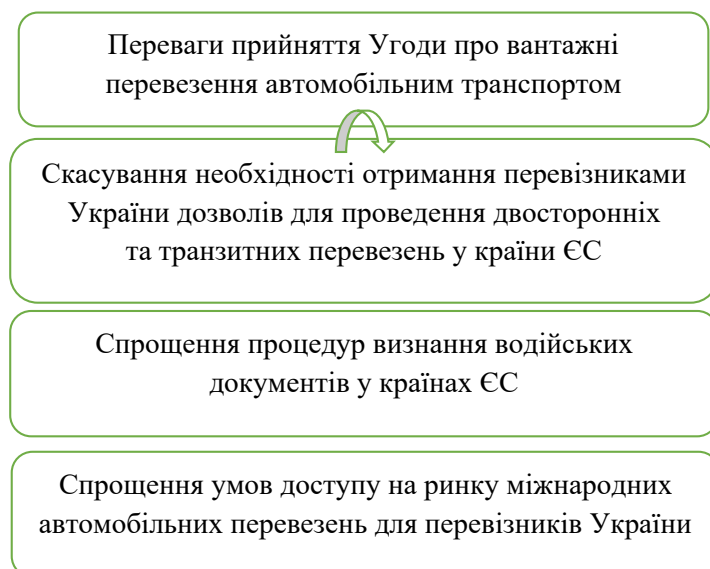

Рис. 1. Переваги для українських перевізників із прийняттям Угоди про вантажні перевезення автомобільним транспортом

країн ЄС встановлені однакові вимоги до продукції, незалежно від того, чи виготовлена продукція в ЄС чи поза його межами. До основних вимог відносять ті, що пов'язані з охороною здоров'я та безпекою користувачів. Технічні рішення продукції визначаються чинними нормативними документами. Система контролю ЄС робить акцент на визначенні ризику, а не на перевірці готового продукту.

Під час проведення експертизи імпортованих товарів, що надходять у автотранспортних засобах, виходять із того, що приймання перевізником від вантажовідправника кількості вантажних місць, їх нумерації, стан вантажу, а також видача їх вантажоодержувачу здійснюється перевізником. Виявлені під час здачі вантажу і перевірки невідповідності кількості, псування або пошкодження вантажу засвідчуються відповідними відмітками у другому, третьому і

четвертому примірниках товаротранспортної накладної.

Перевізник несе відповідальність за втрату, нестачу або пошкодження вантажу від моменту прийняття вантажу до перевезення і до видачі його вантажоодержувачу.

Об'єктом дослідження нами було обрано рекуператори виробництва Компанії WANAS Республіки Польща, яка є виробником сучасних вентиляційних центрів і виступала відправником вантажу (табл. 1).

Одержувачем рекуператорів виступало підприємство ТзОВ "Каравелла Груп". Перевізником при здійсненні міжнародного перевезення вантажу (рекуператорів) були подані відповідні документи, а саме: договір-заявка, вантажно-митна декларація (форми МД-2), CMR міжнародна автомобільна накладна, рахунки-фактури, EUR. 1 Nr/No PL/MF/AS0335449 транспортний сертифі-

Таблиця 1

Характеристика рекуператорів, обраних для експертних досліджень

№ з/п	Назва перевезених вантажів	Характеристика
1	<p>Рекуператор WANAS W615V_BASIC_E</p> 	<p>Теплообмінник поверхневого типу, призначений для вентиляції приміщень до 330 м². Працює з мінімальними шумовими характеристиками, має захист від замерзання, з автоматичним регулюванням потужності. У приладі встановлено MODBUS RTU, що дозволяє підключати рекуператор до системи розумного будинку. Завдяки додатковій можливості використання Wi-Fi Інтернет-модуля WANAS Mobile Control W-19 рекуператор має бездротове підключення до Інтернету та дистанційне керування.</p>
2	<p>Рекуператор WANAS 615 V HI-TECH_E</p> 	<p>Новітня теплообмінна система, призначена для вентиляції приміщень до 330 м² із включенням настінного контролера зі скляною передньою панеллю, має автоматичну систему балансування повітря, встановлено MODBUS RTU та автоматичний попередній нагрівач. Рекуператор обладнаний настінним контролером із сенсорною передньою панеллю, має бездротове підключення до Інтернету та дистанційне керування.</p>
3	<p>Рекуператор WANAS 415H HI-TECH</p> 	<p>Полімерний теплообмінник із збільшеною поверхнею, із автоматичним потоковим балансуванням системи повітропроводів XF SYSTEM, що забезпечує безшумну роботу. Система має три алгоритми роботи автоматики із захистом обмінника від замерзання. Використано "розумний" попередній нагрівач із забезпеченням автоматичного регулювання потужності. Встановлення MODBUS RTU дозволяє підключення рекуператора до системи розумного будинку.</p>
4	<p>Водяний охолоджувач WANAS 426</p> 	<p>Пристрій призначено для охолодження (або нагрівання) повітря, яке подається в приміщення. Водяний охолоджувач встановлено на припливному каналі позаду рекуператора з можливістю керування будь-яким рекуператором WANAS. Пристрій комбінується з тепловим насосом, має просту систему керування контролером, який є у стандартній комплектації кожного рекуператора WANAS. Модуль має чотири роз'єми, два горизонтальних і два вертикальних, які можна використовувати залежно від способу встановлення.</p>

кат, пакувальний лист, акт № 61/1 здачі-прийняття робіт (надання послуг).

Нами було проаналізовано документацію на рекуператори, які підприємство отримало ТзОВ “Каравелла Груп”, а також проведено ідентифікацію рекуператорів із відповідною консультацією фахівців.

Встановлено, що отримані для дослідження документи оформлено у відповідності до вимог законодавства України, що стосується міжнародних перевезень вантажів і переміщення через митний кордон України.

Під час експертизи нами проведено ідентифікацію рекуператорів, яка дозволяє виявити відповідність досліджуваних зразків аналогам, а саме: базовим моделям, які характеризуються тією ж сукупністю технологічних показників та описанням рекуператорів на маркуванні на підставі ідентифікаційних ознак. При цьому встановлювали відповідність зразків вимогам, що наведені в інформаційних листках та каталогах виробника Компанії WANAS, технічній документації. Встановлення відповідності показників підтверджено декларацією про відповідність Declaration of Conformity EC 1/2020 для усіх серій [14].

Аналіз санітарно-гігієнічних показників рекуператорів показав, що вони відповідають встановленим критеріям експлуатації, про що свідчить сертифікат, наданий Національним інститутом гігієни Республіки Польща.

Засобами ідентифікації рекуператорів також є нормативні та технічні параметри, які регламентують особливості рекуператорів, можливість їх застосування та використаних технічних рішень. Досліджувані рекуператори продуктивністю від 250 до 1300 м³/г характеризуються безшумною роботою, наявністю енергозберігаючих вентиляторів, високою тепловою ефективністю, низьким споживанням енергії і невисокими експлуатаційними витратами, які пов’язані із заміною фільтрів. Рекуператори в стандартній комплектації мають сенсорний регулятор, а при додатковому встановленні модуля інтернет-WANAS MOBILE CONTROL B-15, можливість управління пристроєм через інтернет за допомогою мобільних пристроїв.

Важливим джерелом інформації слід вважати маркування, що наноситься як на рекуператори, так і на супроводжуючі матеріали. Так, у маркуванні рекуператора WANAS W615V_BASIC_E відображують приналежність до продукції виробника, модифікацію відповідної базової серії приладів із відповідними технічними параметрами.

Таким чином, при проведенні експертизи рекуператорів важливу роль відіграє ідентифікація, яка поєднує різні напрямки досліджень, що дає можливість отримати об’єктивну інформацію.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Здійснення міжнародних перевезень вантажів автомобільним транспортом базується на ряді законодавчих вітчизняних та міжнародних документів. Підписання Угоди про вантажні перевезення автомобільним транспортом між Україною та Європейським Союзом дозволяє значно спростити умови доступу на ринки міжнародних автомобільних перевезень для перевізників України.

При міжнародних перевезеннях вантажів автомобільним транспортом велика увага приділяється питанням якості та безпечності їх надходження. Важливу роль у забезпеченні збереження якості відіграють експертні дослідження, при яких можливо ідентифікувати рекуператори, встановити їх відповідність заявленій серії.

Подальші дослідження слід спрямувати на розробку критеріїв, придатних для цілей ідентифікації конкретних видів продукції з розглянутої серії, дослідження вхідних та вихідних характеристик рекуператорів для формування найбільш достовірних критеріїв ідентифікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Товар поїде без обмежень. Що означає для України транспортний “безвіз”. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/06/29/688647/>.
2. Батутіна А. П., Ємченко І. В. Експертиза товарів : навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2003. 278 с.
3. Експертиза та митне оформлення товарів : навч. посібник / А. А. Мазаракі, Н. В. Мережко, Н. В. Калуга та ін. ; за ред. А. А. Мазаракі. Київ : КНТЕУ, 2019. 368 с.
4. Чурсіна Л. А., Вербицький О. М., Калінський Є. О. Товарознавство та експертиза в митній справі : навч. посібник. Херсон, 2012. 308 с.
5. Ємченко І. В. Експертиза в митній справі та міжнародній торгівлі : конспект лекцій. Львів : Видавництво ЛТЕУ, 2019. 116 с.
6. Байдакова Л. І., Ягелюк С. В., Байдакова І. М. Експертиза товарів : підручник. Київ : Слово, 2014. 389 с.
7. Смець А. В. Концептуальні напрями подальшого розвитку експертної роботи в митній справі у контексті забезпечення митної безпеки держави. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Вип. 1 (18). С. 37–47.
8. Брачук А. О. Митні експертизи: поняття, характеристика та види. *Митна справа*. Львів, 2015. № 3 (99). С. 62–67.
9. Мельник О. Г., Хмаренко В. С. Митна експертиза: сутність, призначення та види. *Науковий вісник НЛТУ України*. Львів, 2012. № 22.6. С. 142–146.
10. Міжнародні перевезення: теорія та практика : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. Кн. 1 / А. С. Галкін, В. П. Левада, Ю. А. Давідіч, Н. В. Давідіч. 2018. 182 с.
11. Міжнародні автомобільні перевезення : посібник / Л. М. Костюченко, Л. П. Докіль, Ю. Ф. Кучинський та ін. Київ : Бланк-Прес, 2010. 208 с.

12. Деркач Є. М. Правові питання лібералізації міжнародних перевезень вантажів автомобільним транспортом. *Київський часопис права*. 2022. № 1. С. 73–79. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/37895/K_ch_p-22-1-11.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

13. Угода між Україною та Європейським Союзом про вантажні перевезення автомобільним транспортом. URL: https://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/01/15/97/261bc523c91b6c5c680fcd44533f4028_166332069_2.pdf.

14. Wanas. URL: http://www.wanas.com.ua/do-pobrania_7.

REFERENCES

1. Tovar poide bez obmezhen'. Scho oznachaie dlia Ukrainy transportnyj "bezviz", available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/06/29/688647>.

2. Batutina, A. P. and Yemchenko, I. V. (2003), *Ekspertyza tovariv : navch. posibnyk [Expertise of goods: training. manual]*, Kyiv: TsUL, 278 p.

3. Mazaraki A. A., Merezhko N. V., Kaluha N. V. (2019) *Ekspertyza ta mytne oformlennia tovariv : navch. posibnyk [Examination and customs clearance of goods: training. manual]*, Kyiv: KNTEU, 368 p.

4. Chursina, L. A. Verbyts'kyj, O. M. and Kalins'kyj, Ye. O. (2012), *Tovaroznavstvo ta ekspertyza v mytnij spravi : navch. posibnyk [Commodity science and expertise in customs affairs: training. manual]*, Kherson, 308 p.

5. Yemchenko, I. V. (2019), *Ekspertyza v mytnij spravi ta mizhnarodnij torhivli : konspekt lektsij [Expertise in customs affairs and international trade: lecture notes]*, Vydavnytstvo LTEU, L'viv, 116 p.

6. Bajdakova, L. I. Yaheliuk, S. V. and Bajdakova, I. M. (2014), *Ekspertyza tovariv : pidruchnyk [Product examination: textbook]*, Kyiv: Slovo, 389 p.

7. Yemets', A. V. (2019), "Conceptual directions for the further development of expert work in customs affairs in the context of ensuring the customs security of the state", *Ckhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, vol. 1 (18), pp. 37–47.

8. Brachuk, A. O. (2015), "Customs examinations: concepts, characteristics and types", *Mytna sprava*, no. 3 (99), pp. 62–67.

9. Mel'nyk, O. H. and Khmarenko, V. S. (2012), "Customs examination: essence, purpose and types", *Naukovyj visnyk NLTU Ukrainy*, no. 22.6, pp. 142–146.

10. Halkin A. S., Levada V. P., Davidich Yu. A., Davidich N. V. (2018) *Mizhnarodni perevezennia: teoriia ta praktyka : navch. posibnyk [International transportation: theory and practice: training. manual]*. Kharkiv : KhNUMH im. O. M. Beketova, 182 p., available at: <https://eprints.kname.edu.ua/50363/1/2018%20pech.%2011N%20pech.%20%21%21Mizhnarodni%20perevezennia%20red.pdf>.

11. Kostiuchenko L. M., Dokil L. P., Kuchyns'kyj Yu. F. (2010) *Mizhnarodni avtomobil'ni perevezennia : posibnyk [International automobile transportation: manual]*, Kyiv: Blank-Pres, 208 p.

12. Derkach, Ye. M. (2022), "Legal issues of liberalization of international transportation of goods by road transport", *Kyivs'kyj chasopys prava*, no. 1, pp. 73–79, available at: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/37895/K_ch_p-22-1-11.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

13. Uhoda mizh Ukrainoiu ta Yevropejs'kym Soiuzom pro vantazhni perevezennia avtomobil'nym transportom, available at: https://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/01/15/97/261bc523c91b6c5c680fcd44533f4028_166332069_2.pdf.

14. Wanas, available at: http://www.wanas.com.ua/do-pobrania_7.

Стаття надійшла до редакції 10 листопада 2022 р.